

FELELŐS SZERKESZTŐ: REINER FERENCZ.

Előfizetési ára:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Évenként 20 iv zenemelléklettel.

Egyes szám ára 20 krajczár, zenemelléklettel 30 krajczár.

Szerkesztőség: Váci-utca 3. sz.

Kiadóhivatal: Gránátos-utca 6. sz.

TARTALOM

ZENE: LUCIUS: *Zenészetű viszonyaink.* (Zeneoktatás.) — HEGYI BÉLA: *A magyar zenéről.* — KOWÁRCSZ EMIL: *A miskolci dalárinnepély művészeti szempontból.* — Zenészetű hírek.
SZÍNHÁZ: R. B.: *«Az éven álmódosó».* — Színházi hírek.
KÉPZŐMŰVÉSZET: NYÁRI SÁNDOR: *A polychromia a bécsi parlamenten.*
A NEMZETI ZENEDE tanári karának válasza Nikolics Sándorhoz.

ZENÉSZETI VISZONYAINK.

IV. A zeneoktatás.

SOKAT panaszkodnak nálunk a zeneoktatásról, a zenetanítók nagy részének megbízhatlanságáról s a zenei proletariátus, a misera plebs contribuens, mindinkább nyilvánuló növekedéséről, a nélkül, hogy ezen bajok orvoslására valami határozott és döntő lépés történne. Pedig szükséges volna már, hogy ez irányban valami tételessék. Minden ipar-, mindennemű polgári foglalkozásnál megkivántatik, hogy az illető egyén képessített legyen ezen ipar vagy foglalkozás folytatására. Csak a zeneoktatás az, mely még mindig a diletantismus s szemfényvesztés békóiban mozog. Minden jöttment muzsikusz, ki az öt vonalat és a kulcsokat egymástól meg tudja különböztetni, már hivatva érzi magát zeneoktatást adni és valóban több vagy kevesebb honorarium mellett talál is olyanokat, kiket zenetudományával boldogíthat. Különösen a zongoraoktatás az, melyet színházi trombitások, dobütők, sőt a zenében egészen járatlanok is űzik, a nélkül, hogy gyakran fogalommal bírnának a zongorázásról. Ezen szomorú tény összefügg a mai napság dühöngő «zongora-járvánnyal», melyet nem rég a bécsi zenekritikus Hanslick oly élesen jellemzett. De ő csak törvényes óvszközöket követelt a «zongora-dühöngők» ellen, a nélkül, hogy a baj okozói, — a

tudatlan zongoratanítókról meg is emlékezett volna. Pedig első sorban ezeket kell felelősségre vonni azon fülsértő produktiókért, melyeknek az ember utonútfélen, nappal és éjjel ki van téve. — Azon valóságos napszámókat kell felelősségre vonni, kik folytonosan tanítványaik talentumáról beszélnek és a mellett a — leczkepezőkre gondolnak, kik a szülők nagyon is elterjedt jóhiszeműségét arra használják fel, hogy őket és «talentummal megáldott» gyermekeiket megcsalják, néha szerencsétlenné tegyék. — De van is tudomása ezen lelkiismeretlen pénzszopó népségnek azon szellemi károkról, miket oktalán és gaz eljárásuk előidézni képes! Ok csak leczkét halmoznak leczkére, ezer kinok közt leülik azokat és a pénzt zsebre dugják. Nincs tudomásuk arról, vagy ha van, nem akarják tudni, mily szomorú befolyást gyakorolnak növendékeik sorsára. Néha az ily «talentomos» ficzónak, a folytonos biztatás következtében eszébe, jut magát kiműveltetni a «magasabb zongorázás»-ban és e percztől fogva komoly foglalkozásra teljesen képtelenné válik. Nézzék csak azokat az úgynevezett «talentomokat». Valami jöttment muzsikusz, vagy olcsó reklám által elhíresztelt «zenei kapacitás» addig tele beszél a szülők fejét, míg végre elhiszik, hogy kedves gyermekök csak «a művészetnek» van születve. Persze drágán vásárolják az ilyen profétai bölcsmondást. A zongoratanító úr ily nagy talentom fejlesztésére két órát hetenkint nagyon is kevesli. Legalább is négy óra kell ahhoz (óránként legalább is 1 frt 50 krjával). Egynéhány év után a reményteljes ifjú vagy leány a «magasabb zongorázásra» adja magát és ott a «magasabb szédelgés» örvényébe merül. Csak későn látják be a szülők és gyermekeik, hogy megcsalattak és hogy a hirhedt művész vagy művésznőből legfeljebb szintén zongora-tanító vagy tanítónő válhat, ki az árral úszni kényszerítve van és művészi körutazás helyett elkezdheti a körutazást lépcsőről lépcsőre.

De ezen szédelgéssel szemben nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a valódi talentum, az igazi zenei tehetség, melynek kiművelése érdemes és hálás,

csak nagyon szórványosan fordul elő és hogy ez «isteni szikra» nem minden bokorban terem. A helyett, hogy az első jöttment ember szavára hallgassanak, jobb volna, ha a gondos szülők egy szakértő embert megkérdeznének, mielőtt gyermekeik zenei oktatását elkezdénék, mert az ily «leczke-leülők» módszerök által még a legnagyobb tehetséget is tönkre tehetik. De az ember csak süket füleknak prédikál. A zongora-járvány nálunk is sok áldozatokat kíván és a konkurrenzia e téren is nyílt vásárt teremtett a legkülönfélébb problematikus existenciáknak. Valódi tanítási hivatásról nincs szó. A zongora-oktatás, a mint ez jelenleg nálunk üzetik, egy mennyiség-tani probléma. Kétszer kettő: az négy, így számítanak a zongora-tanítók, és miután nyolcz az előbbi számnak kétszerese, tehát nyolcz óránál kezdik működésüket és néha felviszik tizenkét órára is. Hogy az ily órát számító zongoratanító valóságos napszámó, egy óragép, melyet reggel felhuznak és mely késő estig szokott egyformasággal működik, az kérdést nem szenved. Hogy mily eredménnyel végzi ilyen oktató-gépezet működését, az sem lehet kétséges. A mellett még nagyon megköszönheti tanítványa, ha csak a zongorázás elemeiben is jártas a zongora-tanító úr. Mert, a mint mondják, vannak olyanok is, kik zongorát tanítanak és csak flótáznai tudnak; kik, ha kétkezes darabot valahogyan el is játszhatnak, már négykezü darabnál fennakadnak és így ezeknek eljátszását tanítási programjukból teljesen mellőzik. Daczára annak, hogy egy-két szakemberekkel ellátott zene-intézetünk van, a zeneoktatás még mindig ily elemekre van bízva. Mert a szülők rendszerint a házi oktatástól várják a legnagyobb eredményt és ebben az uralkodó divatnak is engedni kényszerülnek. Az igaz, hogy egy-két intézet kivételével ily nyilvános iskolában sem érhetik el teljesen céljukat. A nagy nevek daczára, melyet ily intézetek felölteni szoktak, itt is a szellemi szegénység ült a trónra és a rendszeres paedagogiai alapon való oktatás ezektől sem várható. De hogy is volna az másképp, mikor az egész országban nincs oly intézetünk, melyben a

hivatott elemek szakavatott zenetanítókká kiképeztetnek.

Bartay Ede zenedei igazgató részéről történt ugyan felszólalás egy zenészi seminárium felállítására ügyében, de eddig még kevés sikerrel. Nincs is kilátás, hogy egyhamar a viszonyok kedvezőbb alakot öltenek. Mert az önségély, mely például Amerikában nagy mérvben ki van fejlődve, nálunk, a hol mindent a kormánytól várnak, még igen fejletlen. Pedig csak erélyes fellépés kell a jobb elemek részéről, csak szorosabb társulás a hivatott zenetanítók körében és ezen társadalmi baj valóságos orvoslását fogja találni.

A most létező *«zenetanárok országos egy-lete»* egy lépést tett ezen cél valósulására, de organizációja még igen laza és még mindig oly elemeket tart egyesítve, melyek oda nem valók. Meg lehet, hogy idővel az önségély is nagyobb mérvet fog ölteni nálunk, miután látható, hogy radikális kúra szükséges a zenetanítási baj orvoslására. Egyik oktatás kinövése ezen bajnak az ének-oktatásnak nálunk dívó módja. Többnyire oly emberek végzik azt, a kik egészséges hangfejlésről fogalommal sem bírnak. Rendszerint egy-néhány tanítvány produkálása elégséges felhatalmazásnak tekintetik ezen veszélyes hangexperimentumok megtételére. Valóban szegényítő gyakran, hogy mily kezekre bízatik a legnagyobb felelősséggel járó hangkiképezés. Gyakran jöttem már magam is azon helyzetbe, hogy egy fiatal tehetség számára énektanítót ajánljak és csak nagy habozás után bírtam magamat eltökélni egyik- vagy másiknak ajánlására, mert tudom, hogy mindegyikük experimentál. De mit tehet az ilyen, gyakran igen tehetséges és szép hanggal bíró énekes, ha nincs annyi pénze, hogy magát külföldön kiképeztesse? — Itt kell maradnia és a sorsra bízni énekhangjának kifejlesztését. Midőn ezekben a baj diagnózisát előadtam, mint a jó orvos, megfelelő orvosságot is akarok nyújtani. — A fő orvosság az, hogy csakis az űzze a zenét és nem bánom a zongorázást is, ki biztos tudomást szerzett magának arról, hogy zenei tehetsége van. A második orvosság pedig az, hogy kiképeztetésénél, ha teheti, pénzét ne kimélje és nem az olcsó, hanem a sikeres oktatást keresse, és ámitgatásoknak ne engedjen. Nem lehet mindenki művész. De szép az okszerűen űzött dillettantizmus is, sőt ennek köszöni legnagyobb részét a zenei művészet fenntartását és terjedését. Mindkét neme a zenészi nyilvánulásnak: a művészet ép úgy, mint a dillettantizmus csak akkor fog azonban céljának megfelelni, ha finom izléssel, biztos tapintattal és kellő kiképzéssel van összekötve: és ezekről gondoskodni a zeneoktatásnak volna feladata. Hogy az nálunk nem mindig úgy van, az egy társadalmi baj és azt minden áron el kell háritani. Ha a zeneoktatás nálunk egészségesebb alakot fog ölteni, akkor az oktatók társadalmi állása is javulni fog, mely eddig, a tapasztalat mutatja, nem igen előkelő.

LUCIUS.

A MAGYAR ZENÉRŐL.

(Folytatás.)

A LEGJOBB akarat mellett ismétlem: a lehető legrosszabb szolgálatot tesz az ellélékkel a saját magyar zeneügyének, és pedig egyrészt az által, hogy parányi vagy semmi érdemmel bíró egyéneket zeneszerző névvel tisztel meg, másrészt pedig olcsó áron híressé tesz olyanokat kik ha ily könnyű kézzel nem juthatnának névhez, nagyobb tettek és dolgok révén szereznek meg a művészi munkásság végcélját, a dicsőséget. Azon kívül pedig közönségünket is tévútra vezeti az e téren való eredmény különböző fontossága tekintetében. Mert közönségünk, és pedig a fővárosi és zenét művelő is sajnos, eléggé tájékozatlan e tekintetben. Míg ugyanis száz ember közül talán öt tudja, hogy nagyon más dolog egy hősköltemény és más egy sonett megírása, addig ezer közül egy sem tudja talán, hogy ép ilyen különbség van egy népdal vagy csárdás és egy symphonia vagy sonáta szerzése közt.

Lapjaink — melyek nem egyszer vallják feladatuknak a közönség ítéletének helyes útra való terelését művészetek dolgában is — e részben csak úgy járnak el céltudatosan, ha a törpe genieket viselt dolgainak közzététele és földicsérése tekintetében a hirdetési rovatokba utasítanak, a hol és a nagy lutriféjtő matematikusok és népboldogító maláta készítőik közt, az egyszerű igazában otthonosan érezhetnék magukat.

Hogy számosan vannak és magában műveltségünk gőczpontjában, fővárosunkban is, kik bár zenét művelnek, tanulnak, zenemű és zenemű között különbséget tenni mégis vagy absolute nem tudnak, vagy legalább eziránt a homályosban tapogatóznak. E nagy bajban főrésze van a zenetanításnak, illetve az e körül foglalatostkodók legnagyobb része hiányos képzettségének vagy hanyagságának.

Nem egyszer, nem is kétszer volt alkalmam tapasztalni, hogy jőnevű és farságukat ugyancsak jól megfizetett zenetanároknak legjelesebb tanítványai, azok vizsgái és matinéinek parádés katonái nem tudják, mi a különbség a dúr és a moll skála között, hírét sem hallották a zenei súlyok elméletének. Mi természetesebb tehát, mint hogy e művészek előadásában a heteken és a szükséghez képest hónapokon át tanult rkapodia vagy az egyéb ehhez hasonló valami nélkülöz minden árnyalat, minden zamatot. Ezen gépies módon és az emberhez, mint eszes lényhez nem méltó tanmódnak általános elterjedtsége okozta azután, hogy ugyan csak óvatosságnak kell lennie azon mesternek, ki elég lelkiismeretes és képzett arra nézve, hogy ez irányban opponáljon. Nem állhatom meg, hogy jellemző tény gyanánt ne említsem fel egy zenetanár szomorú esetét.

Egy helybeli híres zongora-mester után lett volna hivatva tovább képezni egy úri család gyermekeit. A szerencsétlen mindjárt az első órán oly merész volt megkérni tanítványát, hogy ugyan világosítaná fel aziránt, hogy mi egy skála, s hogy miként van konstruálva a dúr-skála, mire azon indignált feleletet nyerte, hogy hiszen ő (már t. i. a tanítvány) nem akar Beethoven vagy Wagner lenni, hogy

ilyet is megtanuljon. Midőn pedig a másik órán annyira ment a szóban forgó zenetanár a vakmerőségben, hogy a nyolczadok és tizenhatodok vadonjában útatvesztett tanítványnak azt magyarázná, hogy egy nyolczadban két tizenhatodrészt, egy tizenhatodban . . . stb. érdeme szerint meglakolt, mert kifizették és elbocsátották azon megjegyzéssel, hogy nem számoltam — vagy algebra, — hanem zongoratanítót akar a mama fogadni. El kell állnom az ezen és hasonló esetek felsorolásától, mert akkor a «Harmonia»-nak napilappá kellene átalakulni és egyúttal minden más közleményt kizárnia és egy *adhortatio musicae magistrorum* lennie.

Mindezekből egy tanulságot kell, hogy merítsünk: *Képezzünk zenetanárokat, adjunk nekik és követeljünk tőlük kvalifikációt.*

És ezzel elérkeztem azon kérdéshez, mely most irányadó zenei köröket foglalkoztat, a zenetanár-képezdék kérdéséhez. A közel multban ugyanis zenénk terén intező szerepet vivő férfiak memorandumot* is nyújtottak be a közoktatási miniszterhez, melyben már concret javaslatok is tételnek az ügynek minden mozzanatára nézve. De egyáltalán nem célom itt az ebben foglalt eszméket reprodukálni. Fejtegetésem ugyanis a magyar zene jelen állapotát tárgyalja, e tárgy feletti gondolataim önként a zenetanári ügyre is juttattak, mely ügy feletti észrevételeimet egész önállóan szándékozom ide iktatni.

Az államnak vannak első és másodrendű teendői. A művészetek istapolását a régi politikai tradíció feltétlenül a másodrendűek közé tette, ma azonban minden európaiagszervezett állam költségelőirányzatában feltétlenül szerepel a tudomány és művészeti szükségletet fedező tétel. A művészet támogatása tényleg elsőrendű állami szükségletnek van deklarálva. Mégis csak pótlagos az állami tevékenység e részben. Értendő ezalatt az, hogy az állam ott is annyira lépjen közbe pártolólá, a hol és a mennyiben a társadalom ezt cselekedni elmulasztja.

A magyar kormány is, lépést tartva más művelt nemzetekével, nem egy intézményével foly be, mint egyebütt úgy a zene terén is jótékonyan és a körülményekhez képest elég bőkezűen művészeti viszonyainkra. Egyik legifjabb, de nagyon fontos alkotása a magyar királyi zeneakadémia, melynek rövid fennállása dacára is, már érezhető áldásos hatása és befolyása van zenei viszonyainkra. Elsőrendű tanerői már számos ifjúból neveltek alapos zongora-mestereket, ügyes karmestereket és képzett zeneszerzőket, úgy hogy e részben nálunk mint valóságos főtanoda jelentkezik. Nézetem szerint azonban még hatékonyabbá válhatnék ez intézet úgy az executiv, mint a teremtő zene terén, ha a magas kormány egy beneficiumot — melyet egyéb hasonrangú intézetek végzett növendékei mint valami önként értetődőt nyertek el — e főiskola végzett növendékeitől meg nem von. S ez a kizárólagos állami kvalifikáció országos, törvényhatósági és községi énektanári, zeneigazgatói, zenedei zongora, ének vagy elmélettanítói és karmesteri állomásokra. Részemről sehogysem tudom okát lenni, hogy miért kívánja meg az állam quali-

* Bartay Ede-téle memorandum.

fikált rajztanárok, és miért engedi meg kvalifikálatlan zenetanárok alkalmazását, a neki alárendelt intézeteknél.

Mily gyökeresen javítaná, mily virágzásnak indítaná a minősítés megadása zenei viszonyainkat. Reformáltatnék először zeneoktatásunk, mert bár a magánosokat nem kvalifikált zenetanárok szerződésétől nem lehet eltüntetni, de a divat és az ész parancsa ezeket preferáltatná bárkivel is; megváltoznának vidéki állapotaink, hol a zenei ízlés és műveltség, a hol létezik is, csak zsenge gyermekkorát éli; a magyar vidéki színházak nem özönöltetnének el külföldi származású karmesterek által, kik a magyar zene iránt semmi érzékkel és szeretettel sem bírnak, kivált ez utóbbi tekintet sokkal fontosabb, mint azt így olvasva és át nem élve bárki is hinné. Mert a színházaknál jobbadán a karmesterek ragadják magokhoz azon munkát, mely hosszú előkészületet nem igényelhet, értem a népszínmű és bohozat zenéket. És cselekszik ezt még azon esetre is, ha magokban magyar zenét illetőleg semminemű hivatottságot és kedvet nem éreznek, tisztán az anyagi haszon szempontjából. Természetes azonban, hogy az efféle gyártmányok élvezése és élveztetéséről kénytelen elállni a közönség s illetve a színigazgató. Innen van azután, hogy jelenlegi efajta színházi zenénk számbavehető művelése merőben a népszínház keretébe szorult, a többi színházaink pedig a helyett, hogy önállóan gyarapítanak zenei irodalmunkat, pusztán fogyasztókká sülyedtek alá.

A zenetanár: qualificatio felállítása kétségkívül kedvező hatással leendene a zenetanítók és egyéb e művészettel foglalkozók anyagi viszonyaira is. E pálya csakkamár úgy fogna jelentkezni, mint méltó vetélytársa a többi intelligentialis pályáknak és egyúttal alkalmas levezető csatornává alakulna, egyéb szellemi foglalkodások körében már fölös módon meggyülemelő értelmi anyag számára.

A qualificatio felállítása alakilag semmi más ténykedést nem igényelne, mint egy miniszteri rendelet kibocsátását. Nézetem szerint azonban a dolog materialis oldala, vagyis a kvalifikálandó egyének képzési ügye is kevés fáradság és költséggel volna megoldható a már fennálló és egészben és részben az állam által fenntartott intézeteink — a zenede, az orsz. zeneakadémia — segédelmével és alapján. Legyen szabad e helyen ama visszásságra is utalnunk, melynél fogva nálunk két zenei közintézet létezik, melyek közül az egyik egészen, a másik jó részben orsz. költségből tartatik és közülök az egyik önmagában éppoly csonka, mint a másik és mégis kísérlet sem történt arra nézve, hogy a kettő egymást legalább jelen constitutiójában szervesen kiegészítse. E két intézet okszerű kapcsolatba hozatala mindkettőjük tantervének némi pótlása vagy csak szigorú betartása mellett is megadná a kizárólagos állami qualificatioval ellátandó elemek kiképzésére szükséges exigenciákat. Hogy pedig mily irányban tartom az illető tantervek betartását és némi pótlását szükségesnek, arra nézve is nem érem be a phrasisok odavetésével, hanem itt mindjárt apróra részletezni is szándékozom. Hogy a nemzeti zenede, mely nálunk zenei, elemi és közéletnoda

jellegével bír, megfelelő előkészültséggel láthassa el növendékeit a zenei főtanoda és az orsz. zeneakadémia számára, főleg az elmélet terén vélek pótlásokat mellőzhetleneknek és pedig concrete szólva, az általános tanok (rhythmus, ütem, súly, cifrázatok, hangnemek, hangközök) körül. Nem egyszer észleltem ugyanis, mint az orsz. zeneakadémiának 4 éven át növendéke és észlelem jelenleg, mint zenetanító — hogy növendékek, kik már összhangzat, ellenpontozat, vagy hangszereléstanból nyertek oktatást és mind-ezekben kellő haladást is tanúsítottak a fenti általános tanokban vagy absolute tájékozatlanok voltak, vagy ha nem is, de rendszeres, correct ismeretekkel nem bírtak. S ez természetes, mert mielőtt a zeneakadémiába fölvetettek, még nem a zeneakadémián pedig már nem lettek azokba rendszeresen bevezetve. Már pedig a művelt zenészek ezekben nemcsak *valahogy*, de *mindenkép* tájékozottnak kellene lennie.

Magában az orsz. zeneakadémiában pedig első helyen szükségesnek tartanám a tanterv azon rendelkezésének betartását, mely szerint az intézet csak a *magasabb* zongorajáték terén nyújtana oktatást. Talán anyagi érdek, — hogy tandíjából minél több pénz folyjon be, — talán más tekintetek is számos oly növendék felvételére bírták ez intézet vezetőit, kik nemcsak a fölvetel alkalmával nem bírhattak a programmszerű magasabb készültséggel, hanem miután éveken évekig élvezik kitünő tanárok oktatását, általuk hónapokon át magolt etude-k, rhapsodiák s a többi effélék vizsgáikon való izléstelen és bántó ledörömbölésével ártanak az intézet jó nevének és sülyesztik alá a többi tehetséges és képzett tanuló társaik kárára a «zeneakadémiai növendék» névnek szellemi színvonalát.

HEGYI BÉLA.

(Folyt. köv.)

A MISKOLCZI DALÁRÜNNEPÉLY MŰVÉSI SZEMPONTBÓL.

— Ebből kifolyólag némi következtetések az országos dalárüny jövőjére nézve, különös tekintettel a versenybíróóság eljárására és az újabban elfogadott érem díjazására. —

(Folytatás.)

A RIEGER-féle «Ki a gonddal» című dal ellen felhozott kifogásokat egyáltalában nem tudom érteni. — Először a mű magában véve igen szép, eredeti fordulatokban gazdag, hatásos és nehézségekkel bővelkedő szerzemény. — Mind annyi érv a versenyzési képességre. Hogy a «ki» szócéska többször és egymásután is imetelve előfordul, ezen ellenvetést alaposnak nem ismerhetem. Az Erkel Sándor-féle «Dalünnepen» című remek karénekekben a «nem-e?» 7-szer fordul elő egymásután, ezért azonban senkinek sem fog eszébe jutni a művet rosznak vagy versenyzésre nem alkalmasnak találni. Az első debreczeni dalárünnepély alkalmával a pécsiak azon karénekekkel nyertek az első díjat. A munkácsiak ez alkalommal csak azért hibáztak ezen dal választásánál, mert ez nem kis kárnak való és különben is igen gyakorlott, rutinírozott és összeszokott énekeseket kíván, a minőkkel oly fiatal egylet, mint a munkácsi, még nem bírhat, ámbar különben dicsérendő sikerrel működött.

Ha a miskolczi szabad-verseny műsorában valamit kifogásolni lehet, úgy a Huber-féle «Fohász»-nak választását sok tekintetből kifogásolandónak tartom. Először zenekar kísérettel lévén írva, e nélkül hézagossnak és az utolsó unisono résznél feltűnően csonkának hangzik: 2-szor valódi solo részekkel bírván, sőt ezekre lévén a fősúly fektetve, nem tekinthető versenyzési kar-éneknek; 3-szor a szerző személyes vezénylete mellett 1880-ban Kolozsvárt *hegyakoroltatván* és előadatván, az önálló felfogást *teljesen* kizárja stb. Miskolczon 3 egylet adta elő ezen kart. Két olyan, mely a kolozsvári ünnepélyen részt nem vett, a miért választásuk még némileg érthető, a harmadik azonban olyan, mely Kolozsvárt közreműködött, az ország legjelesebb egyletei közé soroztatik, melytől méltán, mint eddig is bizonyítá mint előadásokat, nem pedig utánzásokat várhatnánk, még hozzá azon véletlenségből, vagy a tenor énekes iránti kiméletből történt változással, hogy a hangvételt egy egész hanggal lejjebb F helyett Esz-ben vette és bizonyosan a szokatlan hangfektetés miatt még egy fél hanggal lejjebb D-ben végezte; a mi a különben szép compositionnak minden zönghatását (Klangwirkung) elvevé és a nyomban utána következő és ugyanezen karral versenyző fiatalabb egyletet annyira megriasztotta, hogy az eséstől való félelemből a hangot másfél lépcsővel feljebb szorítá és F helyett Asz-ban végezte.

Azt tartom, hogy kifogásolási indokaim elfogadtván, nem lenne felesleges a fenti határozathoz 3-ik pontúl felvenni azon szabályt, hogy obligat zenekísérettel bíró karénekek versenyzésül nem választhatók és a közös karokban egyszer résztvett egyletek, azon alkalommal előadott karénekekkel egyáltalában nem versenyezhetnek.

A többi előadott műveket behatóbban nem ismervén, és ezért azok felfogására, előadási tisztaságára, hangsúlyozására stb. biztos ítéletet magamnak nem formálhatván, alapos kritikát, mint már fentebb említém, nem mondhatok. Ki kell azonban emelnem a jászberényiek szép correctségű és igazi magyar zamatú népdal előadását, és az unghvári és szegedi (1-ső) egylet erőteljes és szépen hangsúlyozott énekét.

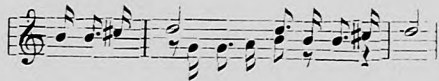
Ezzel a versenyzésre vonatkozó bírálatomat befejezvé, átmegek a versenybíróági eljárást illető nézeteim illetőleg tapasztalataim megbeszélésére. Mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy engem nem vezet semmi feltűnési vágy, avagy kritizálási viszketeg, midőn olyan emberek eljárását veszem bonczkés alá, kiknek művészi és polgári egyaránt kitünő egyéniségüket nálamnál jobban senki sem tisztelheti, hanem egyedül az ügy iránti meleg érdeklődés, minden egyes dalegylet legszentebb érdekeit védelmezni óhajtó törekvésem, mely hallgatnom nem enged, ha felszólalásom következtében örökös anathema alá is kerülnék. Igaz ugyan, hogy a versenybíróági ténykedések rendszeren mély titok leplével fődtenek, de hogy ezen lepel némi szellőztetése végre elkerülhetlen szükségessé vált, erre nézve ítéljenek az érdeklődők a következőkből.

A versenybírók megválasztása után megválasztásomról csak privatim érte-

sülvén, csak úgy gondolomra indultam este a színházba, hogy ott — a hír valóságáról meggyőződve — egy kis páholy — melyben 6 versenybíró és 2 idegen összeszorított — sötét szegletben helyet foglalván, jegyzésekre a melegség és sötétség miatt alig tudtam módot találni. Így törtévéen másnap is; itéltünk tehát vakon, kiki saját tetszése szerint, minden előre megállapított bírálati elv nélkül. De ez talán készakarva történt így, mert az utolsó előtti nap *esti 7 (!) órakor* tartott bírálati gyűlésben, melynek megtartásáról ismét csak privátim értesültem, bírálati elvekről egyáltalában *szó sem volt*, szervezeti indoklás alig fordult elő és az egész bíráskodás minden behatóbb kritika és művészi mérlegelés nélkül, megdöbentő felületességgel és scrupulus nélküli non chalance-val történt. Fog-e ez jövőre másképp lenni? Nem hiszem. Az előadás után azonnal beadandó lepecsételt, titkos, de a névalírás és beható indoklás által nagyon is nyilvános szavazás a miskolci közgyűlésben megbukott; persze, mert ez kényelmetlen és mindenféle protegálást kizáró lett volna, egyuttal szükségessé tévéen, hogy a versenybírák mindegyike a versenyművekkel tüzetesen megismerkedjék, mert különben hamis éneket könnyen jónak, találván magát óriásilag compromittálhatná. Erre nézve néhány példa legjobban felderítendő a fenti lehetőséget. Az Erkel Sándor-féle «Dalünnepen» című férfikarban előfordul következő menet:

Két egylet kivételével valamennyi versenyző Szegeden ezen menetet következőképpen énekelte:

stb.

A ki a dalt nem ismerte avagy nem hangjegyekből kísérte az éneket, jónak találhatta a cisz hangot mint a D hangrend hetedét, de a ki a c hanghoz hozzá szokott vagy hangjegyek után itélt, annak a cisz rikító hamisnak hangzott. A Zimay-féle «Mi riasztja» című kolozsvári versenyműben előfordulnak következő menetek:

az első esetben *decrecendo* fel kell menni a magas A hangra és így tovább a d-re; a másik esetben az ütenyvonalon lévő korona csakis pauzát jelenthet, mely után a gisz-hangot a leghalkabban kellett énekelni. Mindkét menet a tenor hangokra igen nehéz feladatot képez és sok iskoláztatást követel. A versenyző egyletek legtöbbje, és ezek között a legkiválóbb díjakkal kitüntettek is, az első menetnél *crescendo* mentek fel az A-ra és csak lefelé a D-re halkították az éneket, a másik menetnél egyik versenyző a korona utáni gisz-tl erősen kezdte és később hal-

kította, egy másik versenyző a koronát egészen figyelmen kívül hagyta és az első üteny E-hangjától ritardando és *decrecendo* csúszott át a gisz-re. Az előirt módtól eltérő előadás nagyban könnyíté az illető tételek nehézségeit. Midőn azonban a versenyzés után a versenybírák némelyike ezen eltérésekre figyelmeztetve lett, maga a szerző bevallotta, hogy már nem emlékezik az általa előirt jegyekre! és kijelenté, hogy ezen jegyek bé vagy be nem tartása a *felfogás dolga!!* Az előhozottakból két dolgot következtethetünk, először: hogy valamely művet nem tanulmányozván, vagy hangjegyek nélkül bírálgatván, alapos, igazságos ítéletet hozni **lehetetlen**; másodsor: ha protectióban részesül valaki, az túlteheti magát minden szabályon, holott protectió nélkül az ember a kimerülésig fáradhat, hogy a szerző és a művészet minden követelményének eleget tegyen és még sem fog kellő méltánylásban részesülni. Még 1874-ben, mikor szintén szerencsés valék versenybíróvá választani, unszolásomra sikerült mégis előlegesen némi bírálati elvet megállapítani; a többi közt: hogy az ítéletre nézve alapul *egyedül a versenyzési ténykedés szolgálhat*, és ezért a verseny kívüli előadások tekintetbe nem vétethetnek. Akkor a díjak meghatározásánál, pedig, ha jól emlékszem, csak 8 versenyző között kellett öt díjat kiosztani, közel egy órai bírálgatás történt. Most 22 (!) versenyző között *egy fél óra* alatt kiosztatott 7 díj

Szegeden elvül szolgált: hogy a közönség véleménye a jury előtt *semmit sem számít*; Kolozsvárt a közönség véleménye *figyelembe veendőnek* tartott. Egyszer a versenyen kívüli szereplés *döntő befolyással* bír, máskor az *szóba sem jön*. Tehát mindig és mindenütt ellenmondások, tervnélküliség azaz pusztá önkénykedés, mely nemcsak zárgyűlési zajongásokat szül, hanem, a mi legszomorítóbb és a legutóbbi jurygyűlésben is constatáltatott, a dalegyletek hanyatlását okozza. Ezen pedig az eddigi eljárás fentartása mellett csodálkozni nem lehet. *Hiszen az egyletek soha sem hallják, mire kell a főslyt fektetni.* Bár mely pályázatnál a bírálat világosan felsorolja az egyes munkák előnyeit vagy hátrányait és ezek alapján formálja az ítéletet. Szinműnél a tragoedia, dráma, vígjáték stb. szabályainak megfigyelése, a cselekmény lebonyolítása, a nyelvezet stb. képezi az ítélet indokolását; építkezésnél a berendezés, külső alak, stíluszerűség stb., festménynél a tárgy felfogása, színezés, plasticai kidolgozás stb. felsoroltnak a pályázati eredmény ki hirdetések, tanúságot tévén a pályabírák lelkiismeretes eljárásáról, de egyuttal útmutatásul is szolgálván későbbi pályázók számára. Csak a magyar nemzeti szempontból jelentékeny tényezőkül tekinthető dalegyletek részesülhetnek egyszerű mustrálási elbánásban. Senki sem tudja, miért nyeri ez vagy amaz egylet az első, második stb., vagy miért nem nyeri díjat. Vakon neki kell menni a versenyzésnek, és habár legjobban is sikerül, de kellő méltánylásban nem részesül, egyedül a nyugodt önértzetben kell vigasztalást keresni, mert úgy látszik, elmúltak azon idők, midőn a versenybírók méltatlan-kodása miatt az elnöki zárbeszéd elégtelt nyújtott. Egyetlen egy elfogadható

okot lehetne találni az eddigi szokások fentartása mellett, hogy t. i. a versenyzés és a bírálat megállapítása között való idő az általános hangulat kitudására fordítatván és a bírálati határozat ahhoz alkalmaztatván, az minél kisebb ellentmondásra találjon. De a tapasztalat e tekintetben is eltérésekről tanúskodik, a miért okvetlenül szakítani kell az eddigi tabula rasa-féle rendszerrel, ha nem akarjuk, hogy legnevesebb egyleteink a versenyzéstől elmaradozzanak és a tért a közép-szerűségnek egészen átengedjék.

A versenybírók eljárásáról hosszas tanácskozás folyt a miskolci közgyűlésben, de végre hajótörést szenvedett minden életre való reform-javaslat a mérvadók ellenszegülése miatt. Mint már fentebb említém az önállóan indokolt külön-külön beadandó szavazás megbukott és helyébe elfogadotat az együttes tanácskozmányban megállapítandó *indokolt (!!!)* ítéletmondás. Hogy mily mérvű legyen ezen indoklás, az nincs meghatározva és azért bocsánatot kérek, ha azt merem állítani, miszerint: minden a régi szokásnál fog maradni, mert: «szépen hangsúlyozott, erőteljes ének, finom árnyékolás» stb., ezt nem tartom elegendő indokolásnak, kiváltképen a díj nélkül maradt egyletek szempontjából. De hogy miért vonakodnak a mérvadók körök az igazságos eljárást lehetségesítő, a gyanúsításokra minden okadatolást elhallgattató, a kételyeket eloszlató, a haladást biztosító reformok életbeléptetését? azt őszintén mondván: nem értem. A versenybírák az eddigi rendszer mellett, versenyzés és bírálat között valóságos ostromállapotnak vannak kitéve. Sok elnök és karnagyon kívül más befolyásos egyéniségek is, egymást felváltva igyekeznek a jury-tagokat arról meggyőződtetni, hogy: ha illető egyletek díjat vagy plane 1-ső díjat nem nyernek, akkor vége van az egyletnek, otthoni közönsége előtt többé meg nem jelenhet, feloszolni kénytelen stb. Még érthetni az ilyen informálást, ha valódi érdemen alapszik, de mit szóljon az ember, ha — a mint történt — egészen hibásan szerepelt egylet első díjra való követelésekkel fellép? A tapasztalat azt mondja, hogy: audaces fortuna juvat.

Tudom én jól, hogy az igazságnak is akadtak ezelőtt a versenybírókban meglehetősen védői, csak hogy a szabálytalanság mellett véleményüket nem érvényesíthették. Szabályozni kell tehát minden áron a versenybírói eljárást, mert különben zátonyra jutunk. Több éve már, hogy a nyilvánosság terén is ezen eszme mellett küzdöm. Eddig hiába. De ha ezután is a pusztában elhangzó szó maradna felszólalásom, újítani fogom azt, míg csak célra nem vezet, avagy kezemből a toll ki nem hull. Ezen törekvéstől vezéreltetve, ha már az annyira kedvelt közös tanácskozmány továbbra is fentartandónak határozotatott, jövőre következő eljárás javasolnék:

1-ször: Alakítsassék a versenybírákat kijelölő bizottság egyedül a versenyző egyletek karnagyaiból.

Indokolás: a dalünnepélyeken sokkal több nem versenyző tagegylet jelenik meg, mint versenyző. Utóbbiakat érdeklí tehát legjobban a dolog, ezért övek legyen az első szó.

A kijelölő bizottság elnökét és jegyzőjét a díszelnök nevezi ki.

2-szor: A szavazó lapokon fel legyen tüntetve a jury elnökére és jegyzőjére való szavazás is.

(A dalárszövetségi elnök, mint párton felüli, szerintem fel volna mentendő a jurytagság alól.)

3-szor: A juryelnök mindjárt a megválasztás után azonnal értesíti a többi jurytagokat és összehívja értekezletre, melyben a bírálati elvek, a legkisebb részletekre kiterjesztve, **előre** megállapítatnak és a tagok a versenyés alatt elfoglalandó helyeikről tájékoztatást nyernek.

4-szer: Gondoskodhassék arról, hogy 9 versenybíró és 2 póttag számára legalább 3 páholy álljon rendelkezésre, melybe idegent is befogadni *semmi szín alatt se legyen szabad*.

Az idegenek kizárását azért tartom szükségesnek, mert azok által a jurytagok jegyzéseikben zavartatva lehetnének és esetleges észrevételeik idő előtt publicáltatván, hamis kombinációkra alkalmat szolgáltatnának.

Mellesleg megjegyezve, illendőnek találnám, ha a jury páholyai az egész ünnepély alatt azok rendelkezésére lennének, vagyis hogy a jury tagjai számára az egész ünnepély folyama alatt rendezett zenei előadásokra kényelmes ülőhelyekről előre gondoskodva legyen, úgy szintén banquet vagy bál mulatságra tisztelet jegyben részesülnek, mert valóban igen kevés, hogy is mondjam, előzékenységre mutat, a dalárünnepélyek *leglényesebb* személyiségeit a hivatalos funkcionálás alatt hering módjára összehúzó, azonkívül pedig őket nem létezőknek vagy idegeneknek tekinteni. A karnagyokat illetőleg ugyanezen ügyre vonatkozólag alább még fentartok magamnak néhány szót.

A versenybírói eljárásra továbbá szükségesnek tartom

5-ször: hogy minden versenybíró külön-külön hangjegyből kíséje a versenyzők énekét, megjegyzéseit minden egyes esetben az illető hangjegyre írva. Ha a versenybírák csak maguk között lesznek, minden megjegyzésnek szóval is adhatnak kifejezést az egyes szünetek alatt. Így a lényesebb hibák a végtárgyalásnál nem lesznek agyonhallgathatók. A mi pedig az e czélból szükséges vezérkönyvek sokaságát illeti, mindenki tudhatja, hogy 150 példány nyomtatása nem sokkal többbe kerül, mint 20 példányé. Nyomassék tehát a kötött versenymű 150 vagy 200 példányban, 15 versenyzőnél több nem igen lévén, a 11 versenybíró számára elég vezérkönyv leendő rendelkezésre, melyek különben bírálat után visszaadatván és a rajzónnal tett jegyzetektől kitisztítatván, ismét eladási képességet nyerhetnek. A szabad versenyművek vezérkönyveit pedig irassák le a versenyzők 11 példányban és adják át versenyés előtt a jury elnökének kiosztás végett. Így tette ezt Miskoczon a jászberényi egyület, ezért másnál sem leendő kivihetetlen.

6-szor: A versenyési bírálatát minden jurytag külön-külön írásba foglalja, az előre megállapított elvek és a versenyés alatt tett jegyzések alapján. A bírálat minden versenyző működésére kiterjesz-

tendő, a díjazást illető véleménnyel befejezendő, és mindjárt a versenyés követő napon az egyes név-aláírásokkal ellátva a jury elnökének bepecsételt borítékban átadandó.

7-szer: A jury elnöke zártanácskozmányra összehívja a bírálókat, a zárgyűlést megelőző napnak olyan órájára, midőn hosszabban tartható, beható értekezésre elég idő marad. Ezen döntő bírálati gyűlésben a beadott írásbeli bírálatok felbontatnak és sorban felolvastatnak. Ha az ezekben foglalt díjra vonatkozó szavazás az előlegesen megállapított elvektől eltérne, elnök felhívására az illető jurytag véleményét módosítani tartozik, mit ha tenni vonakodnék, szavazata érvénytelené válik. A bírálatok felolvasása után a szavazás eredménye constatáltatván, az egész eljárás jegyzőkönyve vendő oly módon t. i., hogy a jegyzőkönyvben minden versenyzőnek működése megbíráltatván, csak utóljára következzen a díjazási határozat. Jogában áll azonban minden versenyzőnek, a többséggel nem egyező véleményének az ítélet kihirdetésekor való felolvasását követelni.

(Folytatása következik.)

KOWÁRCZ EMIL.

ZENÉSZETI HÍREK.

~ MAGYAR KIR. OPERAHÁZ. E héten két, többféle irányban érdekes előadás volt operánkban. Az egyik Auber *«Fekete dominó»*-jának ismétli színrehozatala, a másik Donizetti *«Lucrezia Borgia»* című operájának előadása. Reánk nézve az előbbi előadás volt az érdekesebb, ámbar sokan Turolla k. a. közreműködése folytán Donizetti operáját fogják inkább magasztalni. Oszintén megvalljuk, hogy az ügyis olaszos színházi repertoirenek még egy olasz operával való meggazdagítását nem tartjuk szerencsés gondolatnak, ámbar ebben is Turolla kisasszonynak elég alkalmat nyílik «kiváló» művészetét bemutatni. Csakhogy néha a kisasszonynak minden áron effektust csináló művészete izléstelenségekkel párosul, melyekre különben az olasz operák elég alkalmat nyújtanak. Lucreziája egyike legjobb alakításainak és játéka e szerepben valóban elragadó, de éneke sok kívánságot hagy maga után. Nem kell mondanunk, hogy a művész nő többszöri kihívásokban és tapsokban részesült és hogy a nála már stereotyp nagy bokrétaival megajándékozott a második felvonás nagy fináléja után. A többi szereplők, Bartolucci k. a. és Odry úr kivételével még szerény igényeknek sem feleltek meg. Gennárot Hajos úr adta és szánalomra méltó hangjával mély részvételre gerjesztette a hallgatóságot. — Több irányban érdekesebb volt a *«Fekete dominó»* előadása, mely víg operát vonzó áriáival mindig élvezettel szokta az ember végig hallgatni. Komáromi k. a. próbálkozott ezen előadásnál Angela szerepében elég szép külső sikerrel, mert sürű tapsokon kívül virágbokréta is kapott. De a művészi siker nem volt oly messzire kiható. A kisasszony igyekezett ugyan erős hangját mérsékelni, de ez neki nem mindig sikerült. Éneke még mindig nem emelkedik művészi előadásra és egyforma rhythmusában néha fárasztóvá válik

Színpadai megjelenése igen csinos volt, de Angela alakítása több temperamentumot kíván, mint az Komáromi kisasszony rendelkezésére áll. Az egész előadásnál az volt a főbaj, hogy a prózai részeknek kivételére, melyek ez operában előkellő helyet foglalnak el, kellő gond és humor nem fordított. Pedig épen a játékopek-rák azok, melyeket az operaház igazgatóságának gondosan ápolnia kellene, ha untig eljátszott olasz repertoire-jában élvezetes változatosságot behozni akar. Mindkét operai előadás után balletet adtak. Az elsőnél *«Rococo»*-t, a másodiknál a *«Renaissance»*-féle gazdag csoportosításokkal ellátott balletet. L.

~ A ZÜRICH RÉSZVÉNY-SZÍNHÁZ a minap ünnepelte meg fennállásának 50 éves jubileumát. A szép ünnep programjának legelőkelőbb pontja *«Lohengrin»* előadása volt, melyben a híres Vogel énekelte a czímszerepet.

~ A BERLINI PHILHARMONIKUSOK legutóbb megtartott hangversenyén Dvorak Antal egy saját szerzeményű nyitányt és egy zengora-versenyt dirigált, de e művekkel berlini tudósításunk szerint csak igen csekély sikert aratott. A közönség feltűnő hidegséggel illette az Angliában annyira ünnepelt componistát.

~ A PÁRISI LAMOUREUX hangversenyeknek ritka zenei esemény kölcsönöz nagy érdekességet. Lamoureux elhatározása folytán ugyanis Wagner *«Tristán és Izolda»*-jének első és második felvonását is elő fogják adni az egyik hangverseny-estén.

MEGJELENT ÚJ ZENEMŰVEK.

Dalok Ludwig Ernőtl: op. 4, 5, 8, 9, 10. Megjel. Schöpternél Reichenbergben. Tízennyolcz dal hat fűzetben. Hogy szerzője ennyit bocsát a nyilvánosságra, csak azt bizonyítja, hogy compositio dolgában a helyes világnézettel bír. Az efféle csepp munkákat csakugyan folyamán kell egyesíteni, hogy észrevételessé, mielőtt a feledés tengerébe ömlenének. Különösen figyelemre méltók *«Auf Waldesptaden»* op. 4. Nr. 1. *«Frühlingswander»* op. 5. Nr. 1. *«Lied der Spinnerin»* op. 9. Nr. 3.

Drei Klavierstücke (Menuett, Gavotte, Ländler) Ludwig Ernőtl op. 7. Megjel. ugyanott. Igen csinosan dolgozott apróságok, a modern zongoratechnika kiaknázásával. E műveken meglátszik a komoly törekvés és nem éppen eredménytelen elméleti tanulmány. Meglátszik rajtok, hogy szerzőjük jól kezeli a zongorát és magának írta. Sok hely csak azért látszik ott lenni, hogy legyen mit «dolgozni» a zongorán, de jól eljátszva, nem tévesztheti el a hatást.

WILLMOUTH BÓDOG.

AZ ÉBREN ÁLMODÓ.

Operette 3 felvonásban. Írták Chivot és Duru, zenéjét szerzte Edmond Audran. Először adatott a népszínházban január 7-én.

Egy határozott tehetségnek dekadenciáját, vagy talán jobban mondva kimerülését lehetett e héten a népszínház e bemutató estélyén észlelni. — A *Noces d'Olivette* és a *Mascotte* szerencsés komponistája Edmond Audran legújabb operettejével mindenkire e gondolatot kényszerítette, melyet csak egy másik komponistára épp oly veszedelmes, járványos betegséggel, az elbizakodott léhasággal lehet, ha éppen akarjuk felcserélni. Az operette halvány semmissége legalább a két baj konstatálását hívja ki. A kime-

rülség nagyon érthető valami: az a teremtmény erő katasztrófája, míg a másik, a léhaság egy divatos betegség, mely a komponistát egy külső katasztrófára juttathatja. E betegségben pedig leginkább a francia operette-szerzők szenvednek. Páris igen jó piac: az egyszer-kétszer jól megindult ciklós couranssá válik, mi helyt ugyanazon etikette alatt indítatik egy harmadszor is világnak.

Audrannak két operettje nagy tetszést vívott ki mindenütt. Ez úgy látszik jogot adott neki — jó párisi komponista-szokás szerint — akármilyen silány művészi nyelvet megalapított hírnevének varázseréjével tovább portálni, tekintet nélkül arra, hogy milyen lesz a koraszülött műnek élete és milyen hosszú lesz az.

Hogy e tekintetekkel a szerző nem számolt, mutatta azon csend, mely az operettet az egész estén át kísérte. Nálunk a siker mértékénél az ismételtetés az egység. Ilyen pedig az ébren álmodónál egyszer sem fordult elő. Az erősebb hatásra számoló különösen ponált számok minden különös emotio nélkül hagzottak el. Pedig ez operettének van egy igen jó sajátága, hogy ugyanis jó a librettoja. Könnyed és gracieuse a felépítése, elég okos a cselekvése és az a finom szeszély, mely a cselekvény indító motívuma, különös illattal árasztja körül a kedves kis mesét.

Folange marquis (*Vidor*) és neje Diana (*Tarnai*) abban a faluban töltik a mézes heteket, hol Gorju papa (*Komáromy*) lakik fiával Saturninnal (*Gergely*). Gorju apó házába vette keresztleányát Susettet (*Hegyi Aranka*) és a fiatalok csak hamar egymásba szerettek. Susette felette élénk és erélyes gyermek és mindig azt hajtogatja, hogy ő fiúnak született, és az is szeretne lenni. Folange marquis tudomást szerez a kedves gyermek marottejáról és midőn Susette e kedvencz kívánságáról álmodozva egy padon elalszik, kastélyába viteti és férfiruhába öltözteti, betanítva szolgaszemélyzetét és nejét arra, hogy ezek az újonnan nősült marquisnak szólítsák és vele így bánjanak. Saturnin megtudván, hogy Susette a kastélyban van, oda megy, elfogatik és a csínybe mint segítőt szinte be akarják avatni De Saturnin mindent megmond Susettenek, a ki bosszút áll a marquisin. Borozás alkalmával álomcseppeket tölt poharába, és midőn Folange marquis elaludt, Saturnin barátai által elviteti és női ruhába öltözteti. Így találja őt egy küldöttség, mely az ezredesi okmányt akarja neki átadni. A marquis persze így nem fogadhatja a küldöttséget, egy kamrába búvik a hova Susette csak azon feltétel alatt adja be a férfi-ruhát, ha Gorju papának féláron engedti át a bérletet, és neki 3000 frank hozományt ad, hogy Saturninhez mehessen. Ez persze megtörténik és a kisvilág szeliden feltúrt hullámai ismét lecsendesednek.

Színpadit tekintetben az a szöveg legnagyobb fogyatkozása, hogy a csinos cselekvény dacára jó játszható szerepek nem találhatók benne, s innen a csekély hatás, melyet a szöveg tetszetős és kellemes természetével mellett az operette színpadilág elért. És ugyancsak ezért nem is foglalkozhatunk a közreműködők szerepének actorális részével, hisz a libretto

e tekintetben vajmi csekély követelményekkel lépett fel irányukban. Az énekesrészek kivételéről pedig alant emlékezünk meg.

A zenéről sok jót nem mondhatunk. Eddig mindig a szöveg iránt lehetett kifogás, míg a zeneszerző jóvá tette a szövegírók hibáit. De ez esetben megfordítva áll a dolog; a szöveg jobb mint a zene.

Audran, ki az «Üdvöske» és Olivett zenéjével jóformán elkényeztetett bennünket, az «Ébren álmodó»-hoz olyan zenét írt, mely ép úgy eredetiség, mint dallamosság tekintetében jóval mögötte maradt előbbi nevezett operettjeinek. Azt a harmoniai finomságot, vagy azt az eredeti dallamosságot és rytmikát melyet például az «Üdvöske»-ben találunk, ez újabb operettben hiába vártuk, de még a hangszerelés is igen köznapias és modulatioi erőltetettek. Úgy látszik, Audran is azon zeneszerzők közé tartozik, kik egy-két operettel kiírták magukat. Van erre példa elég. Lecocq «Angot» óta nem írt hasonló népszerű operettet, Planquette is úgy látszik a «Kornevilli harangok»-ban kimerítette magát, de Suppé, Millöcker is csak kevés sikert tudnak aratni újabb operettjeivel. De ennek a körülménynek a közönség a legnagyobb oka. Neki gyorsan és minél többet kell produkálni. Párisban, a hol annyi a színház, tehát nagy a concurrentia, csak új darabokkal tudnak közönséget a színházba csalni.

Absolute rosszat ugyan Audran nem tud írni, és az «Ébren álmodó»-ban is találunk elég érdekes helyet. Így az első felvonás fináléja az operett egy legsikerültebb száma. A második felvonásban az átöltözött herczegnek entréje, és a dragonyosok kara, azok a számok melyek némiképen tetszettek.

Az előadás a jobbak közé tartozott. Különösen ki kell emelnünk Hegyi Aranka kisasszonyt, ki gyönyörű énekével és bájos megjelenésével egy maga is megmenthetett volna bármely operettet a bukástól. Kedvesebb Susettet nem is képzelhetünk magunknak. Tarnai k. a. a herczegnő szerepét elég ügyesen énekelte, de játéka nagyon kezdetleges; azonkívül a prosában nem igen érthető, hogy mit beszél. A férfiak közül Vidort kell első helyen megemlítenünk. Szép hangjával és nemes előadásával mindig fog hatást előidézni. Solymosi és Ujvári igen ügyesen alakították szerepeiket. Különösen Ujvári a néger Domingot igen jól játszotta. Gergelyről jobb lesz hallgatni. Ő egy hang s játék nélküli *tenorista* comme il faut, vagyis inkább comme il ne faudrait pas. A karok igen jól működtek, de annál rosszabbul a zenekar.

A rendezés igen gondos volt.

R—B.

SZÍNHÁZI HÍREK.

— VÁRSZÍNHÁZ. Raimund pusztíthatatlan «Tékozlója» szép számú közönséget gyűjtött egybe a vár kedélyes és barátságos kis színházában. Az osztrák színpadit népműza öregmesterének poetikus és naiv tündérmeséje, kedélyes, meleg napsugaras humora úgy hatott a várszínház tarka műsorától elkényeztetett közön-

ségre, mint a sokféle nyaláncság után az egészséges szíverősítő. Különös érdekességet kölcsönzött az előadásnak *Blaha Lujza* asszony, ki a Katicza szobalány és későbbi asztalos majszterné, különben a művész repertoirejéhez mérten jelentéktelen szerepét játszotta. Játszotta pedig azzal a rendes zajos sikerrel, mely minden alakításának hű kísérője, s mely tetőpontját a harmadik felvonásban érte el. A tékozló *Szirmai* volt, ki túlságosan bombasztikus szavalásával még távolabb vitte tőlünk a szerepet, melytől már amúgy is idegenkedünk, émelvítő sopánkodásai miatt. *Makó* igen könnyen vette a Bálint híres szerepét és semmit sem tett a pompás alak kidolgozására. Különben művészi egyénisége is aberrálta őt a szerep valójától. Az első két felvonásban még némileg helyesen tolmácsolta a szolgáló milétét, de a harmadikban a jellemzés egészen cserben hagyta. Törekvése a burleszk elem győzelemre való juttatására irányult, holott itt a mely kedélynek kell működnie és a vibráló szívhangnak kell a tenort átengedni, a mi éppen nem áll Makó hatalmában. Feltétlen dicséretet *Réthey* érdemel, ki egy parányi epizodszerepből (Kertész) gyönyörű charge-alakot dolgozott ki feltűnő sikerült maszkirozással, a mi a fiatal törekvő színész szorgalmáról és nemes ambíciójáról tesz élénk tanúságot. A rendezés és kiállítás ellen semmikifogás.

— NÉMET SZÍNHÁZ. Egy külföldi tourné után Geistinger Mária asszony újra visszatért fővárosunkba, hogy művészetével, melynek speciális volta nagy vonzó erőt gyakorol a német színház közönségére, ismét felelevenítse fénykorának emlékeit. A héten bemutatott szerepek részint már tárgyalattak multkori vendégjátéka alkalmával. Új csak kettő volt, és mind a kettő elég érdekes. Különösen a «Therese Krones». A bécsi színházi krónika e csodálatos alakját Geistinger asszony elragadó vonásokkal ismertette meg a közönséggel. A geniális színész nő apróbb és nagy bajait igaz és meleg hangokkal hozta élénk kezdve apró-cseprő adósságaitól, egészen a historikus Jaroschinsky-affaireig, melyben Krones Therese oly tragikus szerepet játszott s melyről Meisl és Castelli oly érdekeseket tudnak beszélni, és egészen a lemondásig, melyben Krones jelleme eszményi világításban jelentkezik. A végletekben mozgó karakter változatait, csapkodásait Geistinger asszony nagy tehetségének egész erejével mutatta. Mellette nagy érdeket keltett *Thaller* Raimundja, ki a szerencsétlen színész-költőt egy kedélyesen feldolgozott alakban állította élénk megfosztva azon mizantropikus fanyarságtól, mely nélkül Raimundot ismerői alig képzelhetik. *Thaller* az érdekes szerepet nemcsak meleg, a psychologicé vett humorral, hanem erős jellemzéssel dolgozta ki egy oly alakká, melyet a figyelmes néző egyhamar nem feled. És azt hisszük, egy színész alakításának megítélésénél ez a legcsalhatatlanabb támpont. A «Näherin» már sokkal drasztikusabb feladatok megoldását tűzte a két említett művész elé, kik mindketten szerencsés temperamentumok és nagy komikai apparatusuk segítségével vég nélküli derültséget okoztak a nagyszámú közönség közt.

A POLYCHROMIA A BÉCSI PARLAMENTEN.

Egy műtárgy egyes ember vagy intézet tulajdona lehet, de az ebben rejlő művészet internationalis legyen. Ezt tudva, habozás nélkül fogunk nézetünk kimondásához; mert ha a bécsi parlament nem is a miénk, a munka, mint műremek, megérdemli, hogy bővebben foglalkozzunk vele, azaz inkább azon megbecsülhetetlen mulasztással, melyet a polychromia tekintetében rajta elkövettek. A competens körök nálunk talán tanulást vonnak belőle; nem kell mindig a magunk kárán okulni. Ha pedig jóakarató törekvésünk meddő maradna, akkor könnyebb a lelkünknek, ha lehárítjuk róla azt a terhet, mely a bécsi parlament be nem polychromirozása miatt, egész súlyával nehezdedik reája.

Michelangelot, Borromini és Fischer von Erlach-ot az építőművészet profanizálójának nevezték kortársai; az elsőt azért, mert ezen új stílyt feltalálta, az utóbbiakat pedig, mert Michelangelot utánózták. És mégis, még azon építőművész is, ki a barock-stílynek határozott ellensége, kénytelen beismerni, hogy ezen stíly, ha szép és jól van kidolgozva, a maga nemében gyönyörű. Csak rövid idővel ezelőtt még nevezte egy jeles nevű művész a barock-stílyt feltalálóját és cultiválóját e sorok írója előtt „*bolondoknak*». Hallgatunk, de gondoltuk magunkban: „*bocsáss meg neki, Isten, mert nem tudja, hogy mit beszél!*»

Egy-két excentricus embert kivéve, az utókor mégis hálásan emlékezik meg a barock-stíly nagy mestereiről, méltányoljuk törekvésüket, csodáljuk és bámuljuk alkotó tehetségüket és örökbeeső munkáikat, — tudjuk, hogy minő szerep jutott e mestereknek a műtörténelemben és talán ezért tartjuk őket oly kiváló nagyságoknak, mert korszakunkban e téren hiányt érzünk: barock építőink vannak ugyan sokon, — de barock mestere e korszaknak egy sincs.

De elvégre is, ha a barock-stíly mestereit az építőművészet profanizálójának is tartották, a barock-stílyhez senki sincs kötve, — nincs meg annak határozott törvénye, az egyik tag a másikat nem tételezi föl, az egyik tagot pótolni lehet a másikkal, — lehet továbbá az egész stílyt a feledés sírjába temetni, assa ki, a kinek szüksége van reája; minden korszak építhet saját kedvenc stílyjében, — kinek sincs a keze az egyik vagy másik stílyhez kötve. Ha azonban a barock-stílyt végérvényesen az építőművészet dudvájává próklamálták volna, akkor mentesül szolgálta volna a körülmény, hogy e világon mindennek, tehát a művészetnek is van dudvája.

Minden új tannak van ellensége; de ha az életképességét beigazolta, akkor elmúlik a gyűlölet és elismerjük létjogát. A barock-stílyt mestertől alkotva, mint műremeket elismerjük még akkor is, ha elvben nem is bírja sympathiánkat. De mit szólunk akkor, ha fennálló és a világ által elismert tanokat egyesek a lábbal tapossák? A bécsi parlament azon

sarkát, mely a Ringre és az igazságügyi palotára tekint, mintaképen befestették, s már akkoriban több hang szólalt föl ezen eljárás ellen, mert (oh, szűkkeblűség!) sokba kerül. A parlament jeles építője, Hausen, eleget kardoskodott a polychromia mellett, kifejtette az okokat, melyek szerint görög mű polychromia nélkül alig képzelhető, ismerték a nagy mester akaraterejét s kitartó szívósságát, befestették a belső helyiségeket Gripankerl és Eisenaenger által, — s most, hogy Hausen az épületet hivatalosan át adta, — az épület sarkairól levakartatták a polychromiát; mert sokba kerül. Ezereket akarnak megtakarítani ott, a hol milliókat költek! Igazi kicsinyesség.

Mi nem vádoljuk Hausent, ki megtette azt a mit tehetett; mi nem vádoljuk a hatóságot, mely — így eljárva — fényesen beigazolta, hogy az igazi művészet és igazi szép irányában a legparányibb érzése sincsen, — mi amaz úgynevezett nagyhatalmat vádoljuk, a bécsi sajtót, mely oly szépen hallgat az ilyen igazi profanizmussal szemben, — azt a bécsi sajtót, a melyt csak napokkal ezelőtt élénk harcot folytatott a miatt, — mert a műzeumok és a burgszínház előtt fennállnak még a deszkakerítések. Pedig sokkal üdvösebb lett volna a polychromia levakartatása ellen és a polychromia végleges befejezése mellett kardoskodni; így egyszerűen megadták volna az agg mesternek a satisfactiót, másrésztől kivihették volna azt, hogy azon görög stílyben épült munkának megadatott volna a nyelve is, a melylyel a klasszikus művek oly élesen tudnak szónokolni.

Pedig a polychromiának tág szerepköre jutott a művészetben. Ide iktatjuk ezt, habár lapunk szűk kerete miatt csak röviden tehetjük. A polychromia a görögöktől veszi eredetét; ezek a templomok belső falait különféle képekkel festették be, míg kívülről csak a virágkorban dívott az egyes tagokat világosabb vagy sötétebb színekkel ellátni. A dór templomoknál például az echinus tarkán volt díszítve, a triglyphok befestettek, a metopák alapja vörös vagy kék volt, a csücsfal mezője kék, valamint a főpárkány több része is; ugyanezen eljárás volt a jón stílynél is alkalmazva. A szculptur műveknél, legalább a művészet virágkorában, az emberi test egyes része (ajkak, haj, stb.) s a ruha (széle, vége) lett befestve, — míg a római korban ezen festészet a természetesnek hű utánzásáig fokozódott. Míg az ó-keresztény építkezésnél a templom meglegedett a tarka mozaik díszszel, addig a bizanci és román-stílyben a falak, boltozatmezők és a lapos fapadozat figurális alkotásokkal láttattak el. A gót-stíly nemesen a lakházak külsejét, hanem a templom belsejét is, és pedig ezt a boltozatokon látható figurális alakokon kívül, gazdag mintákkal, az oszlopfejeket aranyozással és ornamentális tagokkal látta el. Bár a renaissance is megtartotta a figurális díszítést, de ezt az épületeknek alárendelte. A festett faművek pedig már az ó-korban szerepelnek; a közép-korban pedig a befestett, faragott oltárkorlátok, chórások stb. domináltak.

E század elején meglehetősen ellenszenvvel viseltettek még a polychromia ellen,

de ez csupán előítélet volt, melyet nagy nevű embereknek, mint Klenze, Hausen, Semper, Viollet le Duc, Kugler, Magnus stb. sikerült eloszlatni. Nagyrészt sikerült is a rokonszenvet a polychromia iránt az érdekelt körökben felkelteni s midőn a mult év folyamán Dr. Tren György dresdai tanár a bécsi tudományos clubban demonstrációval kapcsolatos felolvasását megtartotta és bebizonyította, hogy a plasticus és architecturái műveket be kell festenünk, ha életet akarunk beléjük önteni, hogy a Herculanumban és Pompejiben feltalált műemlékek most is magukon hordják az egykori festés nyomait, hogy végre megmutatta, minő különbség létezik egy befestett és be nem festett szobormű között, — ez volt a döntő ütközet, a mely a polychromia győzelmével végződött. Egész Bécsben, illetékes körökben, a polychromia fényes győzelméről beszéltek csupán, és jeles művészeink, köztük legelől Tilgner Viktor, megkezdették a polychromia alkalmazását.

Mindez azonban — fájdalom — nem tartott sokáig. Hausen, a görög művészet genialis mestere, a parlamenten akarta ezt megkezdenni, s ehhez nemcsak görög-stílyben épített munkája, hanem a hely is felette kedvező lett volna, a melyen az épült. A bécsi parlament éppen a Franzensring és Burgring között áll, a körút két gyönyörű szárnyára, az új Bécsre irányozza méltóságtejes tekintetét, az új Bécsnek gyönyörűen domborított homlokát képezi. Eddig senki sem volt, a ki a polychromiát alkalmazta volna, s ez volt a baj; most lenne valaki, a ki tudna igazi művészt, igazi nemeset és szépet alkotni, s megvonják tőle az alkalmat. Ezen eljárás nem lehet más, mint igazi szűkkeblűség, melynél szűkkeblűbb csak az egykoron a polychromiát oly melegen felkaroló és most is oly szépen hallgató bécsi sajtó lehet.

Röviddel halála előtt — mint akkoriiban meg is írtuk a lapokban — Makart így nyilatkozott: „*Fájdalom, a műépítések nem tudják magukat elhatározni a festészet nagyobb alkotásai számára tért nyitni. Csak Hausen, a parlament építője bír még, hasonlag az előtte lebegő antik mintákhoz, a művészet versenye irányában érzéssel!*» Makart szavainak jogosultságát már akkoriban hangsúlyoztuk; s hogy Hausent kivette a többi műépítések közül, azt helyesen tehettem, s mert látta, hogy Hausen a parlament belsejében Gripankerl és Eisenaenger gyönyörű alkotásainak elegendő tért nyitott; — de mit szólna most Makart, midőn az akarat és tehetséggel szemben akadályt gördítenek a szabad művészet elé? — A szófukar Makart talán csak egy szájalmas, gúnyos sóhajjal válaszolna ezen eljárásra, s talán még e szöcskát csúsztatná ki ajakán, hogy: „*czopf!*»

Mindennek daczára Hausen munkája korszakunkban páratlan becsű marad. Ha előre nem tudtuk volna a polychromirozás szándékát, akkor talán egy titkos vágy keletkezne ez után keblünkben, — de így őszintén fájjaljuk, hogy a görög művészet koronája: a polychromia hiányzik a remek épületen. De tény az, hogy nem Fischer von Erlach korában élték a czopf-korszakot Bécsben, — hanem most élük azt, abban a rengeteg világvárosban!

NYÁRI SÁNDOR.

VÁLASZ

Nikolics Sándor úrnak a «Budapesti Hírlap» f. évi 5. számában közzétett nyílt levelére.

A «BUDAPESTI HÍRLAP» folyó évi 5. száma-hoz «A nemzeti zenede» cím alatt Nikolics Sándor zeneakadémiai tanár úr nyílt levelet intézett a szerkesztőhöz, melyre önmagunk és a közönség iránt tartozó kötelességünknek tekintjük a válaszolást.

Előrebocsátjuk, hogy annak okát, hogy miért nem terjeszkedett ki a sajtó a nemzeti zenede közgyűlésének lefolyásáról hozott tudósításokban Nikolics Sándor úrnak felszólalására (bár a sajtó a közgyűlésen képviselve volt), nem tudhatjuk; meglehet, hogy említésre érdemesnek nem tartotta, épúgy mint a közgyűlésen válasza sem érdemesítette a nagyképu üres fontoskodást senki és általános helyesléssel találkozott gróf Zichy Géza elnök úrnak azon kijelentése, hogy az alapszabályokra vonatkozó indítványok előleges bejelentés nélkül nem tárgyalhatók; a tanárok alkalmazására és felmentésére vonatkozólag a közgyűlésen a felszólalást megelőzőleg már újból egy évre megerősített ügyszabályok intézkednek; végre azon indítvány, melyet Nikolics Sándor úr nyílt levelében szószert a nyilvánosság elé hozott, az igazgató-választmány alapszabályszerű jogkörébe vág s annál fogva a közgyűlésen szintén nem tárgyalható. Egyébiránt az újonnan megválasztott igazgató-választmánytól fog függni, vajjon a közgyűlésen felmerült indítványt figyelmére méltatja-e, vagy nem?

Ezen, a tényállásnak tökéletesen megfelelő előadásból meggyőződhetik mindenki valamennyi joggal mondja nagy hangon Nikolics Sándor úr, hogy «indítványom ellen senki sem emelt szót s így elfogadottnak tekintem».

A mi Nikolics Sándor úr nyílt levelének érdemét illeti, kifogásoltatik abban, hogy a nemzeti zenedének 772 növendéke s ennyi növendékhez képest elégtelen számú tanára és óraszámú volt; továbbá, hogy a tanárokat az igazgató-választmány *sajnálkozásal* jutalmazza, a megtakarított néhány ezer forintot pedig *örömmel* teszi takarékpénztárba; továbbá, hogy Bartay Ede úr rossz igazgató azért, mert az intézetnek nagy buzgalommal tud ugyan pénzt szerezni, de azt mindjárt szét nem osztja a tanárok közt. Szeretné továbbá Nikolics Sándor úr még azt is, hogy a nemzeti zenede degradálja magát szerényke alsóbb iskolává, és ne merészellen tanítványaival a közönségnek tömeges részvétele és a sajtó osztatlan elismerése mellett hangversenyeket adni. Mindezeket pedig kinyomatja a nemzeti zenede ki-sebbitése céljából, nevetséges nagyké-püséggel, azon jogan, mert hát ő is egyik pártoló tagja a zenedének.

Abból, hogy a nemzeti zenede tanítványaik száma évről-évre feltűnő mértékben szaporodik, mi csakis a közönség bizalmának jelét látjuk.

Azon kifogására Nikolics úrnak, hogy az óraszám a tanítványok számával nin-

Budapesten, 1885. évi januárban.

csen helyes arányban, csak annyit jegyezhetünk meg, hogy Nikolics úr vagy nem ismeri, vagy roszhiszeműleg hallgatja el a külföldi nagy conservatoriumokon fennlevő viszonyokat. Ez irányban nem akarunk részletes statisztikai összehasonlításokba bocsátkozni; mert az igen messzire vezetne; annyit azonban megjegyzünk, hogy közöttünk is vannak bécsi conservatoristák, kik tapasztalásból ismerjük az ottani viszonyokat, s egész határozottsággal állíthatjuk, hogy a bécsi conservatoriumi növendékre 120 frt évi tandíjért épen csak felannyi tanítási idő esik, mint a budapesti zenede növendékére 30 vagy 50 frt tandíjért. Nálunk tehát a viszonyok kedvezőbbek, mint Bécsben és a közgyűlésen az elnök mégis felemlítette azt, hogy a növendékek nagy száma mellett a tanítás nem volt oly sikerrel eszközölhető, mint kívánatos volna, — ebből csak az tűnik ki, hogy a nemzeti zenede igazgató-sága a legnagyobb komolysággal törekszik arra, hogy az intézetet minél magasabb niveaura emelje.

Nikolics Sándor úr mindamelllett egész határozottsággal azt állítja, hogy a növendékek ily nagy száma mellett a tanítás csak igen hiányos lehet. Vajjon mivel tudja Nikolics úr ezen állítását bizonyítani? Talán el szokott járni vizsgálainkra és hangversenyekre? Közülünk ugyan még soha senki sem látta ilyen alkalmakkor Nikolics urat «érdekel kisérni mindazt, a mi a zenetanítás terén történik». Nikolics úr előtt hasztalan hivatkoznánk azon legiójára a jeles növendékeknek, kik intézetünkben léptek ki egyenesen a nagy világba és szereztek hírnevet. Nikolics úrnak ez mind bliktéri, mert hát ő is volt tíz éven keresztül a zenedében fuvola-tanár, de hát bír egy árva szálcaska oly növendékekkel sem dicsekedhetik, kinek valamelyes neve volna a zenész-világban.

Hogy mi *sajnálkozásal* vagy pénzzel jutalmaztatunk-e, az tisztán csak a mi dolgunk s e részben sem vagyunk hajlandók Nikolics úrnak tolakodó pártfogását igénybe venni; mert a nemzeti zenede igazgató-sága már eddig is javította némileg a tanárok fizetését, a mennyire a korlátolt eszközök megengedték s bizonyára ezentúl is javítani fogja azt. Kétségtelen ugyan, hogy a zenede mindeddig nem fizetheti tanárait munkájuk arányához képest, de mi mindnyájan hazafias kötelességünknek tartjuk hazánk ezen legrégibb és nagy lendületnek indult zene-intézetét kulturális missiójában áldozatok árán is szolgálni.

Kijelentjük továbbá egy szívvel-lelélekkel, akár tessék a Nikolics úrnak, akár nem, hogy mi Bartay Ede igazgató úr iránt feltétlen bizalommal viseltetünk, hogy mi úgyszólván kizárólag az ő érdemének tartjuk, hogy a nemzeti zenede nemcsak anyagilag, hanem — bármit híreszteljen is Nikolics úr — szellemileg is oly jelentékeny haladást tett. Tapasz-

talásból tudjuk azt is, hogy a tanári kar érdekeit, épen mert azok azonosak az intézetnek érdekeivel, a legmelegebben szívén viseli.

A mi azt illeti, hogy az igazgató-ság néhány ezer megtakarított forintot *örömmel* a takarékpénztárba helyezte, — hát ennek bizony mi is örülünk, bárhogy boszankodjék is Nikolics úr; mert hasznosabb dolgot cselekszik az, a ki arra törekszik, hogy egy intézetnek jövőjét biztosítsa és a ki előre nem látott kedvezőtlen körülmények bekövetkezése esetére tartaléktörkérről gondoskodik, mint az, ki a jövedelmet az utolsó krajczárig minden évben elkölti.

Nikolics úr felháborodásában nem érá oly messzire gondolni, hogy a magán-jövedelmi forrásokra utasított zenede miből fizetné tanárait, tisztviselőit, lakbérét stb., ha például valamely nagyobb járvány fellépése folytán a főváros összes iskoláiban hónapokra beszüntetnék a tanítás, s ezzel természetesen a tandíj-fizetés is?!

Arra nézve pedig, hogy a zenede hagyjon fel eddigi előre törekvő irányával és «fellengző terveivel» — Nikolics urat szintén nem tartjuk hivatottnak tanácsok osztogatására, s ha csakugyan bír jó tanácsokkal, tartsa fenn azokat azon intézet számára, a hol ő működik, nálunk tanácsai számára nincs talaj; a mi igazgató-ságunk az ő bölcsesége nélkül is tudja, mitévő legyen, és ha ő nekünk azt ajánlja, sőt egyenesen oda utasít, hogy mi egy alsóbb zenészi iskola tagjainak tekintsük magunkat, hát mi viszont azt ajánljuk neki, hogy «kiki saját tűzhelyén kaparjon»... mert volna ám arra elég ok, hogy ő a maga tűzhelyén kaparjon.

Egyébiránt értésére kívánjuk adni Nikolics úrnak, hogy bírálgatásaira és tanácsaira nem adunk semmit; a mi egyedüli illetékes bíráink a közönség és a sajtó, melynek eddig tapasztalt rokonszenves elismerése többet ér nekünk, mint Nikolics úrnak ép oly tolakodó, mint alszenteskedő pártfogása.

Pártfogó tagságát se nagyon hánytorgassa Nikolics úr, mert hiszen mindössze csak néhány hónapja, hogy pártoló tagul beiratkozott és csodálatos módon esik össze ezen lépése azon időponttal, melyben a zenede igazgató-sága a fuvola-tan-székre feledhetlen Doppler Ferenczünk egy méltó tanítványát, a Nikolics úr által művészi kiváló tehetségeért alaposan gyűlölt és az opera-zenekarából áskálódásával kitűrt Kohlert Gyulát szerződtette. Erre aztán Nikolics úr mérgében felcsapott a nemzeti zenede pártolójának, hogy ő frt 30 krért mérgét a közgyűlésen kifújhassa.

Arról biztosítjuk Nikolics urat, hogy a nemzeti zenede védelmére mindenkor harcra készen fog bennünket találni.

A nemzeti zenede tanári kara.